

Простежується нерівномірний розподіл ресурсів між регіонами та ігнорування місцевих потреб населення, що можна визначити як значну перешкоду для ефективної реалізації засад здорового способу життя на місцевому рівні, безпосередньо у громаді. Деякі регіони не мають змоги самостійно реалізовувати значну частину практик здорового способу життя молоді через брак місцевих ресурсів та державного фінансування. Існує нагальна потреба у створенні координаційного міжгалузевого органу з відповідними повноваженнями.

Отже проведене дослідження показало, що для подальшого розвитку політики формування здорового способу життя необхідно:

а) розробити та запровадити концепцію здорового способу життя, як необхідну умову для розвитку українського суспільства та відповідну національну програму;

б) розробити різнорівневу модель роботи з формування здорового способу життя із урахуванням адміністративної державної реформи;

в) проводити впровадження новітніх технологій роботи через мережу освітніх, соціальних та дозвілєвих закладів для населення різного віку;

г) організувати підготовку спеціалістів з питань формування здорового способу життя у вищих навчальних закладах;

д) забезпечити створення сприятливого до здоров'я середовища шляхом розвитку спортивної інфраструктури, організованого відпочинку та дозвілля.

Але помилково вважати, що цього може бути достатньо. Без активної участі громадян, їх свідомого ставлення до вибору способу життя на користь здоров'я, відмови від ризикованої поведінки та вживання алкоголю чи тютюнопаління суттєвих змін у цій сфері не відбудеться.

Загалом, дана тематика вимагає більш широкого дослідження, враховуючи різні молодіжні вікові групи та широку мережу державних закладів, які після завершення адміністративної реформи та визначення повноважень тільки розпочали формувати стратегічні напрямки роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Т. Семігіна, Н. Романова, О. Бєлишев: Самооцінка молоді щодо здоров'я та способу життя // Науково-практичний журнал «Вісник» Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту; № 3/2010. – с. 139–149.
2. І. Ляшук / Політика формування здорового способу життя молоді в Україні: організаційні аспекти / Кваліфікаційна робота на здобуття академічного ступеня магістра/НаУКМА – 2011 (на правах рукопису).
3. Молодь за здоровий спосіб життя: щоріч. доп. Президенту України, Верхов. Раді України, Каб. Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2009 р.) / М-во України у справах сім'ї, молоді та спорту, Держ. ін-т розв. сім'ї та молоді; [редкол.: Н.Ф.Романова (голова) та ін.]. – К.: СПД Крячун Ю.В., 2010. – с. 33– 37.
4. Грот В. Інвестування в охорону здоров'я. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». – 2004. – 46 с.
5. Романова Н.Ф. Формування здорового способу життя як сучасна стратегія протидії соціально небезпечним хворобам серед дітей та молоді // Протидія соціально небезпечним хворобам: вивчення українського досвіду: Колект. моногр. / За ред. Т. В. Семігіної. - К.: Пульсари, 2010. – с. 39–48
6. Федько О. Здоров'я як предмет державної політики: проблеми управління. – Електронний ресурс – Режим доступу: <http://212.111.203.83/ej/ej10> – (назва з екрану).

УДК 378.013.78:37.014.6

Роздобутько О.М.

СОЦІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В статті розглядаються основні принципи соціального моніторингу освітньої діяльності в рамках соціології освіти. Особливу увагу приділено пріоритетним напрямкам і методологічним засобам соціального моніторингу в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова.

Швидка зміна умов життя примушує шукати нові підходи до підготовки кадрів, здатних ефективно працювати в ХХІ столітті. Між вищою освітою і життям має бути сформована певна інформаційна система, свого роду когнітивна інфраструктура, яка і буде забезпечувати трансляцію потреб виробництва в систему освіти, спонукати її до формування змісту нових ідей і знань, відповідно до потреб сьогодення. Щоб реально керувати навчальним процесом, приймати правильні, науковообґрунтовані рішення, потрібна систематична інформація про різні сфери діяльності навчального закладу та його суб'єктів.

Для того щоб виявити дієвість освіти з позицій соціології, потрібне різнобічне оцінювання цього інституту. Дуже важливо оцінити соціальне спрямування, мету, настанови й орієнтації як тих, хто вчиться, так і тих, хто вчить, а також тих, хто є споживачем продукції професійної освіти, хто отримує професійних фахівців, що претендують на відповідність потребам народного господарства. Саме з таких позицій підходить соціологія до вивчення ключових показників освіти [1].

Тематика соціологічних досліджень у нашій країні змінюється одночасно з еволюцією соціальних відносин. Аналізуються взаємодія освіти із соціальною структурою суспільства, соціально-професійна орієнтація молоді, чинники поліпшення якості освіти тощо.

Дослідження виявили брак належних зв'язків між навчально-виховною й науково-дослідною діяльністю вищої школи, порушення принципу безперервності освіти, ускладнення адаптації молодих фахівців через невідповідність якості підготовки потребам суспільства, причиною чого був здебільшого недостатній зв'язок освіти з виробництвом. Майбутні фахівці – випускники спеціальних навчальних закладів – були мало поінформовані про зміст і специфіку майбутньої професії, умови й оплату праці. А

тому значна їх частина була невдоволена тим, як складалася їхня професійна доля і періодично змінювала професію чи місце роботи.

Дослідження показали, що значний вплив на якість підготовки фахівців справляє матеріально-технічна база, науково-методичне та організаційне забезпечення навчального процесу.

Для оцінювання ефективності та якості освіти велике значення має задоволення процесом здобуття знань, методами та формами надання знань, самими знаннями і тим, наскільки вони допомагають людям у житті.

Соціальна і професійна орієнтації студентів взаємодіють, бо соціальний статус людини в суспільстві значною мірою визначається характером і змістом його професійної діяльності.

Соціологічні дослідження свідчать, що вибір професійної освіти лише частково зумовлюється інтересом до самого тільки фаху. Більше ніж на професію молодь орієнтується на своє майбутнє соціальне становище, тому *соціальна орієнтація* випускників шкіл формується набагато раніше за *фахову*. Вони мало поінформовані про зміст майбутньої професії, але свідомі того, які життєві блага, привілеї, добробут вона забезпечує. Особливо посилилась соціальна орієнтація в період ринкових перетворень. Різно збільшилась кількість бажаючих здобути економічну, фінансову, юридичну освіту, через те що саме ці види освіти дають можливість бути в майбутньому лідером, матеріально забезпеченою людиною, посісти високу соціальну позицію в структурі суспільства. Не бажає сучасна молодь фізично працювати, не користуються в неї повагою виробничі професії, що потребують середньої спеціальної освіти [1, с.272-274].

Проблема якості вищої освіти є багатовимірною категорією, яка охоплює всі характеристики освітньої діяльності, її вирішення значною мірою залежить від системності у розв'язанні поставлених завдань. В різних науках існує кілька підходів до визначення змісту поняття якості освіти. Подолати протиріччя в підходах певною мірою вдалося вченим, які запропонували розглядати «якість», з одного боку, як соціальну категорію, що відображає ступінь задоволення споживача, з іншого боку – результат педагогічної освітньої діяльності. Таким чином, серед основних чинників, що зумовлюють якість навчання та якість підготовки фахівців, з одного боку, є потенціал студентів, з іншого боку – потенціал та спроможність до його реалізації професорсько-викладацького складу ВНЗ [3].

В рамках моніторингів, які проводяться в межах навчальних закладів України привертають увагу вивчення наступних питань: аналіз динаміки рівня життя українських студентів; ринку праці України та окремих регіонів; безробіття та прихованого безробіття у великих містах України (з метою вивчення рівня привабливості навчального закладу та обраної професії майбутнім спеціалістом); соціального становища студентів та викладачів, співробітників навчальних закладів; рейтингу ЗМІ з метою підвищення ефективності реклами навчального закладу; детермінант та моделей поведінки молоді в умовах формування громадянського суспільства в Україні; ціннісних орієнтацій та культурних запитів молоді; трансформаційних змін та формування особистісної ідентифікації населення країни [3].

В межах соціального моніторингу НПУ імені М.П. Драгоманова проводиться виявлення та оцінювання проведених педагогічних дій. При цьому забезпечується зворотній зв'язок, який повідомляє про відсутність фактичних результатів діяльності педагогічного колективу кінцевій меті. Той факт, що вона не завжди досягається повністю, є звичайною ситуацією і завдання полягає в тому, щоб оцінювати ступінь її досягнення, направленість та причини відхилень [2].

Зрозуміло, що результати педагогічного процесу обумовлюються впливом різних зовнішніх і внутрішніх факторів: зміни в навчальних планах, забезпечення інформаційною літературою та засобами навчання, а також суб'єктивних факторів: склад педагогічних працівників та тих, хто навчається.

Таким чином, моніторинг якості освіти в університеті передбачає виявлення і врегулювання впливу факторів зовнішнього середовища та внутрішніх факторів самої педагогічної системи. Відповідно, завданнями соціального моніторингу є: отримання та аналіз регулярної інформації про якість підготовки студентів в НПУ імені М.П.Драгоманова; виявлення тенденцій в зміні якості підготовки студентів; визначення чинників, що впливають на якість підготовки студентів в НПУ імені М.П.Драгоманова; складання звітів і вироблення рекомендацій (стратегії змін) щодо покращення рівня якості підготовки студентів.

Запорукою успішності моніторингу та його результатів є комплексний науковий супровід соціальних програм, створення та використання напрацьованих методик соціальної оцінки різних проектів.

Анкетування як один із найпоширеніших методів соціологічного обстеження застосовується для оцінки якості навчального процесу на різних рівнях: викладач, кафедра, ректорат.

Анкетування на рівні викладача здійснюється з метою оцінки ефективності методики навчання, оцінки рівня засвоєння складної навчальної інформації, отримання інформації про бюджет часу на самостійну роботу студентів та інших факторів, які впливають на рівень засвоєння студентами навчальної інформації. Організує і проводить анкетування безпосередньо викладач, який проводить заняття.

Анкетування на рівні кафедри, ректорату (дирекції інституту) проводиться для оцінки рівня задоволення студентів якістю викладання. Отримані дані обробляються, визначається середній бал якості викладання кожного викладача, досвід яких передбачено вивчити. Дається оцінка та формулюються висновки.

Результати проведення соціального моніторингу якості освіти НПУ імені М.П.Драгоманова створюють нові можливості для функціонування і розвитку ВНЗ, забезпечення батькам права вибору умов для повноцінного навчання дитини, підвищення якості освіти. Проведені опитування виявили зацікавленість науково-педагогічних працівників та студентства у запропонованих проблемах, серйозне ставлення до відповідей, значну кількість цікавих пропозицій. Це дозволяє перейти до перегляду пріоритетів діяльності різних інститутів вищого навчального закладу, конкретного планування дій стосовно обговорюваної проблематики.

Отримані результати мають вплинути на: розвиток спеціальностей в НПУ імені М.П.Драгоманова (на основі аналізу думок учнів та батьків старших класів загальноосвітніх шкіл); удосконалення структури якості освіти НПУ імені М.П.Драгоманова; конкурентоспроможність даних спеціальностей на ринку праці; підготовку студентів на завершальному етапі вищої освіти, яка повинна відповідати змісту і вимогам, прийнятим на державному рівні для вищих навчальних закладів.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Дворецька Г. В. *Соціологія. Навчальний посібник*. – К.: КНЕУ, 2002. – С.265-272.
2. Концептуальні засади моніторингу і забезпечення якості освіти в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова. – К, 2005.
3. Цехмістрова Г.С., Фоменко Н.А. *Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2005. – 280 с.

УДК 378:37.048.4

Рашковська І.В.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІДЕАЛ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

В статті обґрунтовані взгляды студентів на проблему педагогического идеала. Дано понимание важности формирования педагогического идеала как основы формирования личности современного учителя.

Питання виховання підростаючого покоління, формування в них чіткої позиції щодо подій, які відбуваються в суспільстві та цінностей, які пропагуються в ньому завжди цікавило педагогів, психологів, науковців та всіх, хто займається даною проблемою. Провідну роль у цьому питанні грають ті люди, які безпосередньо займаються вихованням та навчанням підростаючого покоління, а саме вчителі. Від того як підготовлений вчитель до своєї місії, від установок, які сформовані у нього щодо своєї роботи та її значення для суспільства залежить який продукт, тобто яких майбутніх людей ми отримаємо через певний час у суспільстві.

Звичайно, кожен, хто вирішив присвятити своє життя педагогічній діяльності багато разів робив спробу уявити яким педагогом він хоче бути, на які ідеали налаштовувати своїх вихованців. Для чіткого уявлення себе як професіонала-педагога необхідно мати певний педагогічний ідеал, до якого майбутній вчитель хотів би прагнути у своїй діяльності.

Питання набуття педагогічного ідеалу майбутніми педагогами постало перед суспільством дуже давно. Як писав академік М.Г.Стельмахович: «педагогічний система кожної епохи висуває свій оригінальний чи актуальний знаний образ людини. Кардинальні зміни в житті суспільства вносять відповідні корективи у виховний ідеал». Далі вчений зазначав, що саме тому особливо актуальним постає питання «про сучасний педагогічний ідеал національного родинно-громадсько-шкільного виховання в Українській державі» [5].

Велике значення проблемам виховання та навчання приділялось стародавніми філософами, а саме Сократом, Платоном, Аристотелем. Сократ знаходився біля самих витоків зародження евристичного підходу навчання, який спрямовувався на спільний пошук вирішення тієї чи іншої проблеми. Платон висунув ідею створення системи державних шкіл, чим саме визнав необхідність контролю освіти та виховання з боку держави. Дана ідея була розвинута його наслідувачем Аристотелем, який запропонував розглядати навчання багато етапним процесом [1].

Цікаво, на наш погляд прослідкувати відношення до педагогічного ідеалу в епоху, яка прийшла на зміну Відродженню. Основна лінія розвитку педагогічного ідеалу йшла у напрямку виховання високоосвіченої та критично мислячої людини. Цей ідеал відображений в творах М.Монтеня. Ідея про народну освіту була висунута Е.Роттердамським, який вважав, що мірилом моральності особистості є саме її ставлення до праці. Гуманізм взагалі проповідував гармонійний розвиток вільної особистості, за допомогою якої він прагнув перетворити суспільство.[2].

Розвиток машинного виробництва теж вплинув на формування педагогічного ідеалу. Сама природа великої промисловості обумовлювала необхідність зміни праці, а також можливостей робітників для прилучення його до розвитку нових технологій, розвитку нових вмінь та навичок. Дана особливість великої промисловості стала загальним законом суспільного виробництва, тому що природа розвинутої промисловості вимагає всебічного розвитку не тільки окремих особистостей, а всіх людей, які приймають участь у суспільному виробництві. А це призводить до того, що формування всебічно та гармонійно розвинутої особистості виступає основною метою, тобто ідеалом виховання на той час [1].

Не можна не згадати про педагогічні ідеали давньоруської епохи. З самого початку давньоруська педагогіка поєднувала навчання грамоти та навчання вірі. Такий стан пояснюється великим впливом церкви на процес здобування знань в Росії. Практично до початку двадцятого століття у православній церкві, на відміну від католицької існувало негативне ставлення до раціонального знання. Це й пояснює той факт, що ідеалом виховання й навчання в той час було виконання завдань морально-релігійного виховання.

Поступово головуючою стала ідея про всебічний розвиток та гармонійне формування особистості. Та постало знов питання про відповідність педагога процесу виховання такої особистості. Яким же повинен бути педагогічний ідеал в наш час.

Ідеал є одним з принципово важливих компонентів світогляду особистості. В ідеалі визначається спрямованість особистості, конкретний зміст її життя, прагнення особистості та її мрії.

Цікавим, на наш погляд, є уявлення студентів, майбутніх педагогів, на проблеми педагогічного ідеалу. В дослідженні прийняло участь 108 студентів педагогічного вузу.

Ім було запропоновано відповісти на питання, які давали змогу з'ясувати зміст їх педагогічних ідеалів.

Студентам пропонувались наступні запитання.

1. Хто вплинув на вибір вашого професійного педагогічного шляху.
2. Чи існує у вас ідеал педагога? Який він?
3. Чи відповідають сучасні вчителі вашим педагогічним ідеалам?
4. Які основні фактори, на ваш погляд, впливають на формування ідеалу педагога?

Відповіді на запропоновані питання виявились наступними. Серед студентів 44% відповіли, що на їх вибір вплинули вчителі, які їх навчали, іноді називали конкретних вчителів.